

XI. - СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В СССР И

СТАРШИ НАУЧЕН СЪТРУДНИК II - СТЕПЕН / 1961 г. /

При посрещането на новата 1961 година бяхме извън башния ми дом. Поканени бяхме в института от младото семейство Доро и Цонко Цонкови, заедно със семействата Генка и Яко Кацарови и Пенка и Милчо Ганеви. Прекаrahме много весело и забавно.

Сутринта рано се завърнахме с Милка в града. Бързахме да сварим децата да спят още в леглата, за да им поставим подаръците от дядо Мраз.

Въпреки че Коледните празници бяха работни дни, тогава на 7, 8 и 9 януари, ние ги тачехме и празнувахме, особено Стеванов ден.

След празниците, за мен започна ~~съденето~~ ното трудово напрежение, свързано с работата в люпилнята, изготвяне годишните научни отчети за годишният съвет в ЦНИИК-Костинброд. На него с Цонков получихме много добра оценка. Едновременно с това трябваше за изготвя и представя в БАН и работната си програма за специализацията си в СССР.

Поради увеличеният обем на работата, ни отпуснаха две бройки за гледачи на опити. За такива назнахме: Генчо Пеев от с. Яворово и Станка Касабова, съпруга на brigadiра Жеко Касабов. По-късно ни дадоха щат и назнахме за ръководител на производството в птицефермата, зоотехника Димитър Петров Димитров.

Със средства от фонд "Племенно дяло в птицевъдството" се снабдихме с достатъчно крилни марки, крачни пръстени, нови пле-

менни книги и достатъчно нови сметачни машини. С това се облекчи много работата по обработката на получените данни и опитната и селекционна работа.

Със средства от същият фонд, през тази година построихме нови 8 опитни помещения, всяко с по две отделения.

Всичко това облекчи и повиши ефективността на нашата работа.

През годината в института бяха назначени: за научен сътрудник по свиневъдство зоотехника Михаил Асенов Мачев; за ръководител на полевъдството познатият ми агроном Симеон Стоянов Младенов, а към създаденият Информационен център с библиотеката Ненка Христозова за ръководител и Мария Нанева за библиотекар. Към края на годината института напусна научният сътрудник Марин Пехливанов, постъпил асистент във ВСИ "В. Коларов" гр. Пловдив.

От тази година производственната дейност на института беше на самоиздръжка/стопанска сметка/, като научните секции и научната дейност останаха да се финансират от държавният бюджет. Завеждащ научната секция, като ръководител на науката и производството, координираше дейността им, запазвайки приоритета на науката.

През първото тримесично, ние с Цонков бяхме ангажирани с лекции по семинари и курсове за зоотехници, бригадири, партийни и комсомолски кадри в градовете: Ст-Загора, Хасково и Пазарджик. Отдел ^{1/2} в комисията с ръководител проф. В. Груев на няколко пъти посещавахме селата Стрелча и Варвара, Пазарджик. Накрая при обсъждането на разработената програма с управителният съвет на АПК в село Стрелча, възникна изненадваща за мен ситуация. При молбата ми, за овцевъдството в района да поканим да даде и мнението си Яко Кацаров, като овцевъд и

тежен съселян, председателя категорично отказа. След заседанието му поисках обяснение. Той беше бивш партизанин и ми поясни, че съществували известни съмнения в нелегалната дейност на моят приятел, която останала недоказана, макар да го признали за боец срещу фашизма и капитализма. Това негово мнение тогава си обясних с лични отношения на председателя на АПК с моят приятел. След завръщането си в института споделих на саме с Я. Кацаров, изказаното мнение от председателя. Той също потвърди, че председателя има лично отношение към него. Този случай обаче стана причина, след завръщането от специализацията ми от СССР, Кацаров в известна степен да промени отношението си ^{към} с мен. Престана да ме оставя за негов заместник, въпреки че пред колегите продължи да демонстрира близост и приятелство ~~с~~ с мен.

При приключване работата на нашата комисия в АПК на села Стрелча и Варвара, към нея бяха включени от института по икономика в София научните сътрудници: Слободан Атич, Тодор Попов и Караиванов. През месец май окончателно приключихме дейността си в тези села.

В началото на април от БАН ми съобщиха, че от Съветският съюз одобрили предложената от мен програма за специализацията ми, предвиждаща престой в Института по птицевъдство - гр. Загорски, край Москва, Украинският институт по птицевъдство - Борки, край гр. Харков и Лабораторията по развъждане на селско-стопанските животни в Пушкино, край Ленинград. Отдел ^{но} /mislex/ в Москва да посетя Академията на науките и се срещна с проф. Х. Ф. Кушнер и работещата при него Генриета Копиловская. Тя работеше ^{но} /ve/ в етативната хибридирация с птиците. Повечето руски птицевъди познавах по научните им публикации. Само Алексей Ильин Фомин от Пушкинската лаборатория, тази пролет беше идвал в нашият

институт и добре се познавахме.

В краят на април получих всички документи, включително и билет за пътуване със самолен за Москва на 8 май. Наскоро след това ми съобщиха от БАН, че пътуването ми се отлага с един месец. Във възка със специализацията ми, бях викан от проф. Ст. Куманов на доста подробен инструктаж. Накрая той ми каза: "Какво ще научиш, зависи само от тебе и твоята активност!"

Въпреки подготовката си за специализацията, в началото на месец май участвувах в финалните срещи на Градското волейболно първенство. Нашият отбор се класира отново на първо място.

В края на месец май, получих от БАН заверен паспорт си чековете за отпуснатата ми валута и отново билет за пътуване със самолет до Москва на 7 юни от 9,30 часа от София.

На 6 юни, заедно с Милка отидохме в София. На гарата в Стара Загора дойдоха да ни изпратят родителите ми с децата, Вуйчо Колю и зет му полковник Игнат Султанов. Преночувахме в семейство Исаеви, а на летището ме изпрати само Милка. Но сех само два куфара с личен багаж и някои дребни подаръци, поради което нямах неприятности с митничарите. Направи ми впечатление обаче доста прецизния преглед на багажите на известният композитор и цигулар Панчо Владигеров, който пътуваше със съпругата си. От този случай на митницата разбрах, че и даровитите хора имат често странни слабости.

Пътувахме със самолет "Ил-18". Вълнувах се, защото за пръв път се качвах на самолет и да пътувам с него. Аз се настаних до прозорец, макар че всички 120 места бяха заети. През цялото време наблюдавах панорамата под мене. След Стара планина и река Дунав, прелетяхме на Влашко, Молдавия и Украйна.

В самолета се запознах с двама търговски наши представи-

тели и една млада инженер-химичка. Тя беше завършила в Москва и сега отиваше на специализация, изпратена от завод "Нехтохим" град Бургас. След едночасов пристой на летището в Киев, отлетяхме за Москва. Приземихме се на летище Шереметиево, което беше на около 30 километра от Москва. По телефона от летището се свързахме с търговското посолство, от където ни информираха, че имаме резервация в хотел "Киевская", близо до Киевский вокзал. С инженер-химичката наехме такси и по Волоколамското шосе потеглихме за Москва. Сътничката ми постоянно ме информираше за районите на града, през които преминавахме. След настаняването ни в запазените стаи, тя ми предложи да ме разведе из центъра на града. Тази моя първа обиколка из Москва продължи до 23 часа. Посетихме Червеният площад, Кремъл, Мавзолея, Ленин-Сталин, площад "Въстание" и други забележителни места на Москва. Когато се прибрахме в хотела беше още светло. През юни тук нощта е къса - едва три часа.

Сутринта на следващия ден отидохме в търговското посолство при отговарящия за специализантите инженер Михнев. Той само ни информира как да се предвижа до Министерството на селското-стопанство при Ана Александрова, която отговаряла за нас специализантите. Там ме свързаха със завеждащия отдел "Птицевъдство" - колегата Йофе. Той ме информира, че по препоръка на прф. Сметнев, най-напред трябвало да замина за Украинския институт по птицевъдство в селището Борки, край гр. Харков. В следващите дни там щяло да се проведе Всесъюзно съвещание по развъждане и племенна работа с птиците и било полезно да присъствам и аз. Такова съвещание наистина се проведе за което описвам по-подробно по-нататък в текста. След това специализацията ми ще продължи в Лушкинската лаборатория по развъждане на с/с животни - Лениград / Пушкина/.

Върнах се при инженер Михнев, за да уредя пътуването си до град Харков. Поради бюрократичните порядки, това се оказа доста трудна работа. На следващия ден ходих до нашето посолство, за да се регистрирам и оставя паспорта си за заверка.

След това посетих и бюрото на Интурист на площад "Свердловск" за да си направя заявка за билет до гр.Харков. Отказаха ми, защото следвало да имам заявка от нашето Търговско посолство и да имам заверен паспорт. Върнах се при Михнев и той обеща да ускори заверката на паспорта ~~ми~~ и ~~уверен~~ отпътуването ми. Вечерта в хотела по телефона ми се обади инженерхимичката и ми предложи да отидем на спектакъл на "балет на лед", изпълняван от американската група "Айс Капейда". Спектакъла беше в покритата спортна зала на Лужники. Приех и останах доволен.

На 10 юни/неделя/ преди обед посетих Всесъзната селко-стопанска изложба/Выставка/, като обиколих предимно животновъдните изложбени зали. След обед с корабче по река Москва ходих до ул. "Фрунзенская набережная", където живееше Надежда Науменко, съпруга на убития през 1941 г Атанас Дамянов от село Дълбоки. Изпращах ~~по~~ ^{писмо до БРТМ} Бойчо Дамянов, приятел на баща ми. Науменко беше излязла и предадох писмото на съквартиранката ѝ. След това посетих Централният Футболен стадион и Парка за отдих и култура.

На следващият ден посетих Третяковската галерия, а след обед Историческият музей в Кремъл. Вечерта отново с инженерхимичката гледахме оперетата "Третий лишний" от А.П.Артемонов в Кремъловският театър.

Едва на 12 юни получих паспорта си от нашето Посолство и ходих веднага до Интурист за билет до гр.Харков, но отново ми отказаха, без заявка от Търговското ни посолство. Същият ден в Метрото се срещнахме случайно с колегата Димитър Джур-

ков, а в Търговското посолство се запознах със студента Кольо Боев, който ме заведе в Студенските общежития. Вечерта с група български студенти скитахме по ул. "Горки". Спирахме се пред паметниците на "А.С.Пушкин" и "Маяковски", където слушахме рецитали на тяхни почитатели.

На 13 юни, най-после, със заявка от Търговското посолство успях да си взема билет за влака до гр. Харков. Пътувах на 14 юни вечерта от 21,45 часа с влак № 23, тръгвайщ от Курский вокзал. Преди това писах писмо на Милка, в което й съобщих, че ще й се обадя от УНИИТ-Борки за точният си адрес.

Бях в спален вагон и в купе с четири легла. Наложи се да отстъпя долното си легло на една млада майка с малко дете. След като разбра съпругът й, че съм българин, до късно вечерта водих ме разговори на горните легла. С него споделих, че не говоря много добре руски, но той ме успокои, че повечето от другите националности от състава на СССР, говорят доста по-зле от мене руският език и това не правело впечатление.

Влакът спира на град Серпухов, а след това на Тула и Орел чийто имена ми бяха известни от войната. Бях задрямъл, когато се събудих и видях че влака стои на гарата в Курска. В "Курската дъга" бяха станали най-големите танкови сражения през 1943 година. На разсъмване бяхме на гарата в гр. Бялгород. Беше вече светло и се движехме през силно хълмисти райони, по-големи и по-малки гори. Преминахме през голям промишлен район и 8 часа сутринта бяхме на гарата в град Харков. Пътувах за пръв път с влак по двупосочна линия и електрически локомотиви.

Сбогувах се със спътниците си и с куфарите се съмкнах на гарата. Трябваше на нея да открия "електричката" за градчето Мерефа и след него Борки, където беше УНИИТ. Доста поситах изтунелите на голямата гара, докато открих по надписите електри-

ката. Купих си билет за 30 копейки до Борки и се настаних в един от вагоните. Преди това ми направи впечатление, че хората по гарата говорят някакси особено, не напълно руски. В Електричката попитах за това, седящ до мен руснак. Разбрали че съм българин, той ми обясни, че сме в Украйна и те говорят на украински.

Към 9,30 часа пристигнах в Борки. На гарата ме чакаше научният секретар на института Скуратов. След като ме настани в гостната, веднага ме заведе в заседателната зала на института, където току що беше започнало заседанието на Всесъюзно съвещание по развъждане и племенната работа с птиците. На първата почивка той ме представи на директора на УНИИП-проф. Н. В. Дахновски и на ръководителя на съвещанието проф. С. И. Сметнев.

След това последователно и на професорите: З. З. Пенионжкевич, С. И. Боголюбския и познатият ми Ал. Ил. Фомин. На следващите почивки А. И. Фомин ме запозна с колегите: Дубовски, Быховец, Копилов, Попов, както и с колежките Г. Копиловская и М. Решетова.

Основният доклад на съвещанието беше по състоянието и проблемите на племенната работа с птиците в СССР, както и съдоклади по тази тема от представителите на отделните републики.

Всички доклади и съдоклади бяха на руски език, както и дискусиите по тях след това. Направи ми впечатление, че представителите на отделните републики говореха руският език даже по-зле от мен. На това три дневно съвещание имах интересни разговори с грузинката Медока и литовеца К. Яскунас. Две нощи бяхме заедно в гостните с директора на племсовхоза "Красний", Вл. Ф. Марцик и работещия при него колега Леонид Белов. С тях водих доста полезни за мене разговори. Този племсовхоз беше близо до гр. Симферопол в полуостров Крим.

Съвещанието приключи на 17 юни, като взетите решения щяха да бъдат предложени за Постановление на МС на СССР. На това съвещание, друг чужденец освен мене нямаше. Всички участници след това бяхме развеждани в някои помещения за кокошки - носачки и в един лагер за патици край водоем на 10 км от Борки. Най-доволен бях от водените разговори с колегите и особено ^{вниманието} и разговора с академик Сергей Иванович Сметнев.

Директора на УНИИП-Борки, Николай Василевич Дахновски ме включи в групата участници в съвещанието, които следващите дни щяха да посетят племсовхозите: "Красний" и "Южний", в полуостров Крим. Повечето колеги щяха да пътуват със самолет, а само част от тях, с група студенти-стажанти и ние с моя сквартирант Григорий Бардаков с автобуса на института.

На 18 юни в 2 часа след полунощ, през гр. Харков потеглихме за Крим. Разстоянието от 660 км според шофьора, заедно с почивките ^{ще хуме ѝ} изминем за около 15 часа. Пътуването ни беше много приятно и забавно, придвижено с много песни. Тогава за пръв път слушах песента "Беръзии", изпълнена от студентите Нина и Мила. Един колега изпълни много добре арии от операта "Княз Игор". Понеже всеки следваше да изпълни по нещо, аз им пях моите любими песни: "О мой роден край" и "Облаче ми бяло". Пожелаха след това да им предам съдържанието на руски.

Преминахме през градовете Краснодар, Новомосковие, Запорожие, а след това покрай голямото водохранище на Днепър, след което навлязохме в "Голодная степ", където в град Мелитопол почивахме. След това през ^{зи} градчето Алексеевка, преминахме край разклонение на шосето на запад, на което пишеше на табелка: "Аскания нова" - 15 км. Там беше известната Опитна станция по селското стопанство. От Алексеевка, през Чонгарский мост

покрай лимана Сиваш навлязохме в Крим. Преминахме през град Джанкой и към 17 часа бяхме в град Симферопол. Там ни настаниха при пристигналите преди нас със самолета колеги в същия хотел. На следващият ден /19 юни/ посетихме племсохвоза "Красний", на около 7 км северо-западно от града, посещнати от директора В.Ф.Марчик. Птицевъдните постройки бяха строени и оборудвани с внесено от САЩ инвентар. Всичко беше ново и интересно за мене. Същият ден посетихме и племсохвоза "Южний" на 8 км южно от града. Той беше оборудван с инвентар, произведен в СССР. Носливостта на носачки ^{7%} в двета племсохвоза беше около 200 яйца. В "Южний" бяха заредени и се угояваха експериментално пилета-бройлери. Навсякъде правих снимки с моят фотоапарат.

На 21 юни с два автобуса ни беше организирана обиколка по курортното южно крайбрежие на Крим. Посетихме Алушта, а с корабче и Узей, разхождахме се из Никитински ботанически сад и накрая и град Ялта. Поради повреда в единият автобус, загубихме доста време и вместо през Севастопол се върнахме направо в Симферопол. В него имаше няколко джамии, поради многото татари населявали Крим. През войната те подкрепяли немците и след войната Сталин ги разселва из другите републики. По това време Н.С.Хрущов, ^{наскоро} беше включил Крим към Украйнската Съветска република, макар че почти нямаше в нея украинци. С нас беше и кореспонденката на списание "Птицеводство" Лида Тринченко. Тя не носеше фотоапарат и ме помоли и за нейното списание да направя някои снимки. Същите следващи дни занеса, когато съм в Москва. Съгласих се, защото желаех да се запозная с главният редактор на списанието, Богданов.

На 22 юни през целият ден пътувахме обратно с автобуса за УНИИЛ-Борки. Беше годишнината от започване на войната и

Всеки разправяше спомени от този ден на 1941 година.

На 23 юни със зам.Директора на УНИИП, колегата Бихавец, който завеждаше и отдела "Инкубация", разработихме програмата за специализацията ми в института, където щях да бъда до края на месец юли. Най-много време отделихме за отдела "Развъждане на птиците" със завеждащ Н.В.Дубовски. Към същия отдел главен селекционер беше колежката Мария Петровна Столбевенска.

Запознат бях най-подробно с работата в отдела. Особено откровени разговори имахме с Дубовски, след като разбра, че съм бил студент и почитател на икадемик Дончо Костов. Информирах ги и за нашите безплодни опити по Вегетативната хибридизация. Дубовски дълго време бил сътрудник на известният генетик Дубинин. След това, като "формален генетик", от Москва е изпратен в УНИИП-Борки. Дубовски ме запозна с работата си по линейната хибридизация при птиците, а чрез неговата сътрудничка Тамара Лень и по работата им за усъвършенстването на Полтавската местна кокошка. Запознат бях и с дисертационната работа на главният зоотехник Курдюков, по усъвършенстването на Руската бяла кокошка.

Още при пристигането си в Борки, изпратих писмо на Милка с адреса си. Едва в края на юни получих първите си писма от нея. От приятелите, първото ми писмо беше от Митю К.Ковачев.

В гостните много добре се разбирахме с моят сквартирант Григорий Бардаков - плановик на института. Всяки неделен ден той ходеше до родното си село в Богодуховски район, близо до Харков. Затова тези дни ми бяха доста скучни. До обед обикновено се кърпех, перях и гладех, а след обед ходех на спортното игрище в селището, където играех футбол или волейбол с местните младежи. Даже последните два неделни дни на юли с тях ходих до близките села, където участвувах във футболните им мачове.

При връщането от родното си село, Григорий винаги ми устроиваше гощавки с домашна сланина/сала/ и руски краставички. Приемах гощавките, макар в стола храната да беше добра.

В началото на юли ~~пр~~ нас, в гостните квартирува Лев Константинович Гашин, научен сътрудник по технология в Института по животновъдство-гр. Ставропол, дошел на обмяна на опит. Като бивш летец, участник във войната, беше без една ръка. Беше приятен събеседник.

Доста от времето прекарвах в библиотеката на института, където се запознах с научните им отчети, методиките на отчетените теми и отпечатаните им научни трудове. Много ме затрудняващо, че всичко беше на украински, като ползвах резюметата им на руски и украинско-русски речник. Около една трета от научните сътрудници в института бяха руснаци, но и те следваха всичко да пишат на украински. ~~Пр~~ всеки от тях на бюрото имаше руско-украински речник. В библиотеката открих, преведена на руски книгата на селекционера - птицевъд Уоррен от САЩ. Направих си доста подробни записи от нея.

Много интересни неща научих от Григорий за живота в селата на Украина ~~от~~ преди войната, особено за периода 1934-1938 години. Тогава от колхозите се изкупвало всичкото произведено зърно и се изнасяло в Германия, срещу внасяните от там машини във връзка индустриализацията на Съветския съюз. Това ставало причина в селата системно да се гладува и засили емиграцията към градовете. За да се спре този процес, на селяните те отнели паспортите. Едва след 1938 година положението се нормализирало. При нахлуването на немците в Украина през 1941 година над 70 на сто от селяните ги посрещали отначало като освободители. Разочаровани от тях след това като оккупатори, през 1942 година вече 80 на сто били против тях и подпо-

магали партизаните. Григорий, който беше безпартиен оценяше обстановка тогава в Украйна, като много добра.

На 12 юли, той отдели за мен целият си свободен ден и ме развежда из Харков. Посетихме парка "Тарас Шевченко", университета и други забележителности на града, като аз направих доста снимки. Същият ден получих писмо от Тодор Нанев и такова от Радка Иванова. Тя ме информираше, че при чествуването "Денят на птицевъда" се чувствуваала много липсата ми.

На 15 юли навърших 40 дни, откак съм далеч от семейството и Родината. Беше неделен ден и ми беше доста скучно.

Следващата седмица получих писма от Милка и майка си.

Милка била в домашен отпуск и с децата били в село Розовец.

Маринчо боледувал от пневмония, но бил вече добре. Получих писмо и от Яко Кацаров, който ми съобщаваше, че вече съм утвърден от ВАК за старши научен сътрудник-II-ра степен. По този повод се почерпихме с Григорий.

Неделните дни продължаваха да ми са най-скучните, въпреки спортуването с младежите и слушането вечер на украински песни, припявани от жените, живеещи в близкото до гостните общежитие. Работните ми дни бяха доста ангажирани и времето ми наваше по-бързо. Вечерите с Григорий никога не бяха скучни.

Предпоследната седмица се запознах с опитната работа на колежката Евтищенко, свързана с породното и междулинейно кръстосване за получаване на пилета-бройлери, както и с промишленото отглеждане на кокошки в широко габаритни помещения.

През последните десетина дни, вечер прочетох на руски романите: "Кръстоносци" от Ст. Гейл и "Сказание о казаках" от Д. Петров. Нафисах и доста много писма. В резултат получих такива от доста приятели, както и от Цонков и проф. Несторов. Те също ми съобщиха за старшинството. Отново черпих Григорий

и местният учител. Беше мой връстник, участвувал във войната и ми беше приятно да беседвам с него. За ~~то~~ наблюдавахме побоя между две жени за един "мъртво" пиян мъж, лежащ на земята. Такава беше трагедията на повечето жени, чийто връстници бяха най-много засегнати от войната. Споделих с него, че същата картина съм наблюдавал през 1945 година и в Австралия. Направих ме общият извод, че войните ~~е~~днакво бедствие ~~за~~ обикновенните хора, както на победителите, така и на победените.

Последните дни се запознах с работата на отдела по зоогигиена на птиците.

Направих си заявка и получих билета си за Москва на 31 юли. Щях да пътувам на 3 срещу 4-ти август в 24 часа.

Накрая бях в отдела по физиология на птиците при колегата Хаскин.

В края на месец юли, на посещение в УНИИП-Борки беше делегация от западно-германски животновъди, водени от един професор. С тях беше и един около 40-годишен специалист-птицевъд.

При развеждането им из района на института, той посочи към високата водна кула, и изрязан железен ~~голим~~ петел на покрива, изразявайки задоволството си, че е още там. През 1942 година бил с немската част, заела Борки. Като офицер и птицевъд го назначили за комендант на тогавашната опитна станция в Борки и той поставил петела върху кулата. Немеца говореше много добре руски. След като си заминаха, директора Дахновски веднага нареди да снемат петела от кулата, за да не напомнял за немската оккупация.

На 1 август присъствувах на научния съвет, на който ~~пр~~ ~~специалисти~~ представители на всички опитни станции по птицевъдство в Украйна. Обсъден беше и приет тематичният им план за следващата 1962 година.

Същият ден при нас в гостните нощува група от Ленинград, която снимаше документален филм за УНИИП-Борки. Ръководител ѝ беше около 55-годишен много културен мъж. Беше участвувал във Финската и Отечествената войни. След войната имал неприятности със Сталинските репресии, но твърдо вярваше в реализацията на идеите на социализма. Помъчих се да оправдая репресиите със българската поговорка, че "покрай сухото, често гори и мокрото". Отговори ми, че е нормално, ние българите да сме големи "русофили" в резултат на руско-турската война през 1877/78 година. Това ни влияе да сме и "твърди" сталинисти. Казах му че ние напълно приемаме решенията на XX-тия когрес на КПСС, но това доста е разколебало вярата ни в Съветският съюз.

На 3 август обиколих всички колеги и директора, за да им благодаря за вниманието и да се сбогувам. След обед, когато си подреждах куфарите, Григори доведе изненадващо при мен състудента ми Васил Лазаров/малко ият. Той беше главен асистент в катедрата по икономика и организация на селското-стопанство при ВСИ "Г. Димитров", София. От декември 1960 г бил на специализация в Съветският съюз, а от няколько дни в Университета гр. Харков. В Москва разбра, че съм в УНИИП-Борки и дошел да се срещнем. Вечерта, заедно с Григори и баагажа ми отидохме в хотелската стая на Васката в Харков. Там си устроихме прощална вечеря с Григорий, след което в 24 часа ме изпратиха на гарата. Така приключи престоят ми в УНИИП-Борки.

На 4 август към 14 часа пристигнах на Курската гара в Москва. По телефона от Търговското посолство разбрах, че имам запазена стая в хотел "Южная" на Ленински проспект. На следващият ден посетих Ана Александровна в Министерство на с/стопанство, с която уговорих да пътувам на 8 август за Ленинград. Тя щеше да съобщи в Пушкинската лаборатория да ме чакат на гара-

та в Ленинград. От хотела, чрез Бюрото за услуги си направих заявка за билет. Вечерта в Ермитажният театър гледах спектакъл на Български танцов състав и участия на Ирина Чемихова.

На 6 август /неделя/ посетих Историческият музей, а след обед на стадион "Лужники" гледах футболната среща между "Локомотив"-Москва и СКА "Ростов на Дон". Преди това по Ленински пр. спект присъствувах при посрещането на космонавта Юри Титов.

На 7 август посетих Темирязевската с/стопанска академия която беше извън Москва. Бяхме си уговори^и среща с Васката. Наложи се да пътувам с Метрото до спирка "Новослободская", а след това и с автобус № 72. Оказа се обаче, че Васил Лазаров не се е върнал още от Харков. След обед посетих музея^т "Ленин-Сталин". Същия ден в хотела си получих билета за влака. Щях да пътувам на следващия ден в 23,30 часа от Ленинградски^т вокзал. На 8 август в 22 часа с такси отидох на гарата и се настаних в купето. Пътувах заедно с двама млади шведи и един руски сержант. Шведите се връщаха от някакво международни съвещание, знаеха добре руски и водих с тях интересни разговори.

Разстоянието от Москва до Ленинград беше 660 километра, но едва след 4 часа беше светло, за да наблюдавам районите през които преминавахме. Бяха повечето гористи, със зелени поляни и малко ниви.

На гарата в Ленинград доста се оглеждах за посрещач, но такъв не открих. По-късно разбрах, че имало такъв, който ме видял с куфарите, но за него съм бил много млад, а той чакал старши научен сътрудник или възрастен човек. Срещу гарата беше хотел "Октябрьская" и отидох в него, но без предварителна заявка не ме приеха. Оставил си куфарите в гардероба на хотела и с електричката отидох в Пушкино. Открих Лабораторията и въпреки, че Ал. Ил. Фомин отсъствуваше, получих писмо - заявка.

Върнах се в хотела и се настаних в самостоятелна стая с телевизор и баня, за 3 рубли на денонощие. За пръв път ползвах телевизор, което тогава беше още рядкост. След това излязох и до късно вечерта се разхождах по Невският проспект, достигай до река Нева и Зимният дворец.

На следващият ден рано сутринта отих в Пушкинската лаборатория с електричката. Тя се намираше на около 25 км от Ленинград в хълмист и горист район. До Пушкино обаче беше идеал на равнина. Беше ми чудно, как немците след заемането през войната на Пушкино, не са могли да се предвижат към Ленинград.

В Лабораторията бях посрещнат от колегата Курбатов, тъй като Фомин не беше се завърнал от Москва. Обеща ми в близките дни да ме устроят на квартира в Пушкино, за да не плащам в скрипият хотел и пътувам всеки ден. Курбатов ме запозна с работата на отдела по птицевъдство на Лабораторията. След работа ме води до Александровският и Екатериновският дворци, но само ги разглеждахме отвън. Посетихме и лицей в който е учил А.С. Пушкин. Вечерта в хотела написах писма до Милка и приятели с новият си адрес.

На следващият ден ме запознаха с производствената база на Лабораторията, ~~а~~ след обед колегата Е.В. Товмач със своята дисертационна работа. Вечерта в Ленинград ходих в едно близко до хотела кино. Гледах филма "Балада за войника".

Едва на 12 август се завърна Ал.Ил.Фомин. В Москва избрали нов Председател на с/стопанската академия. Фомин се оказа привърженик на Т.Д.Лисенко. След работа ~~Фомин~~ ^{той} ми заведе в домът си и запозна със семейството ^{он}. Съпругата му беше доцент в Зоотехническият факултет на Ленинградският с/стопански институт. Имаше две деца: Людмила на 18 години и Михаил/Миша/ на 8 години. При него бяха и възрастните му родители. В обширният

му дом квартируващ и студента Леонид/Лъня/.

Фомин беше участвувал във Финската и Отечествената войни, като два пъти беше раняван. Беше с изкуствена челюст и на куцващ диста с единият крак.

Още първата събота след обед, заедно с децата му, с лека кола на 70 километра южно от Пушкино, ме водиха в родното село на студента. Там нощувахме и на следващият ден скитахме из околните гори. В едно езеро, с лодка осигурена от Лъня ловихме риба. След това, край огън в гората приготвихме рибата и с нея обядвахме. Всичко това ми напомни за гледаните филми и живота на партизаните в горите край Ленинград.

На 14 август/понеделник/, Фомин ме устрои на квартира в една от стаите на апартамента на колежката Зоя Духно в Пушкино. Нямаше да плащам нищо за тази квартира.

Една седмица се запознавах с годишните научни отчети по птицевъдство от 1954 до 1957 година. Беседвах и с някои от колегите по разработването от тях теми. След работа обикалях из Пушкино, което е било селище за придворните на руските царе. Времето беше сранително хладно за август/ 15° - $18^{\circ}C$ / и превалаща дъжд. Според Фомин, това време не било характерно за август през този сезон.

На 20 август/неделя/, колежката Духно ме развежда из Ленинград, като 5 часа отделихме за Ермитажа, намиращ се в Зимния дворец. В него преобладават кратини от чуждестранните класици, докато в Третяковската галерия в Москва бяха предимно от руски художници. Посетихме Исакиевският събор, от кулата на който се любувахме на панорамата на града. При обиколката из града се убедих, че Ленинград е културният център на Русия, докато Москва административният център. В Ленинград се чувствува старият архитектурен европейски стил на строителство от вре-